

Aan STASDEF
Van PDGB
Afgestemd met CIO, CDS, DJZ, DCo, HDFC
In afschrift aan MINDEF

TER BESLISSING

Datum

7 april 2026

Onze referentie

MINDEF20260027406

Opgesteld door

[Redacted]

Aantal bijlagen

1

Nota

Feitelijke vragen van de vaste commissie voor Defensie over de Nederlandse deelname aan een Amerikaans kennis- en innovatieprogramma voor Collaborative Combat Aircraft (36592, nr. 60)

Aanleiding

- Defensie is voornemens om op 8 april a.s. de Letter of Acceptance te ondertekenen voor een Amerikaans kennis- en innovatieprogramma voor Collaborative Combat Aircraft (CCA).
- In de procedurevergadering van de vaste commissie van Defensie (VCD) op 26 maart jl. is besloten een Feitelijke Vragen ronde te starten, waarbij is verzocht om de vragen uiterlijk 7 april te beantwoorden.
- In bovengenoemde procedure vergadering is tevens besloten een rondetafelgesprek over dit onderwerp te organiseren.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd:

- 1) in de beantwoording aan de Kamer te melden dat de *Letter of Intent* (LOI) en de *Letter of Acceptance* (LOA) over deelname aan het CCA-programma separaat ter vertrouwelijke inzage worden aangeboden;
- 2) in de beantwoording aan de Kamer aan te bieden een vertrouwelijke technische briefing te organiseren over het onderwerp;
- 3) akkoord te gaan met de bijgevoegde beantwoording op de feitelijke vragen en verzending hiervan naar de Tweede Kamer.

Kernpunten

- 1) De LOI en LOA ter vertrouwelijke inzage aanbieden aan Kamerleden

Een aantal Kamerleden is in detail geïnteresseerd in de inhoud van de LOI en LOA. Vanwege de (commerciële) vertrouwelijkheid van de overeenkomsten en de afspraken hierover, is het niet mogelijk om in de openbare beantwoording in details te treden. U wordt geadviseerd met het oog op transparantie de LOI en LOA ter vertrouwelijke inzage aan te bieden aan de Kamercommissie.

- 2) Een vertrouwelijke technische briefing aanbieden over CCA

In de procedurevergadering op 26 maart is besloten een rondetafelgesprek over CCA te organiseren. Het is aan de Kamercommissie om hierbij experts uit te nodigen. Dit kunnen bijvoorbeeld experts zijn op het terrein van militaire toepassingen van *Artificial Intelligence* (AI), vertegenwoordigers van kennisinstellingen of deskundigen op het terrein van samenwerking met de VS. U wordt geadviseerd om een vertrouwelijke technische briefing aan te bieden, zodat experts van Defensie ook zelf een

toelichting kunnen geven op de technologische ontwikkelingen in het luchtdomein en vertrouwelijke details over CCA kunt delen.

3) Akkoord gaan met de bijgevoegde beantwoording op de feitelijke vragen en verzending hiervan naar de Tweede Kamer

- Terugkerende thema's in de gestelde feitelijke vragen zijn o.a.:
  - het gebruik van AI in het militaire domein;
  - de oproep om naast deelname aan het Amerikaanse programma ook Europese programma's in beschouwing te nemen;
  - de oproep om het voortouw te nemen in Europese initiatieven samen met de Nederlandse kennisinstellingen en industrie.
- Net als in de schriftelijke vragen die op 23 maart jl. zijn gesteld door het lid Dassen (Volt), wordt verondersteld dat het gaat om de aankoop van testtoestellen. Die veronderstelling is onjuist, maar verklaarbaar:
  - Oorspronkelijk, voorafgaand aan het ondertekenen van de LOI op 16 okt 2025 ging Defensie er vanuit dat deelname aan het onderzoeksprogramma ook de aanschaf van testtoestellen zou behelzen.
  - Op basis van de Letter of Acceptance vraagt de Verenigde Staten om een financiële bijdrage ter hoogte van de aankoop van twee testtoestellen voor deelname aan het CCA programma, waarna Nederland de beschikking krijgt over de testdata en analyse.
  - Defensie bouwt kennis op over de testtoestellen maar deze blijven eigendom van de Verenigde Staten.
- U geeft in uw beantwoording aan dat u geen toestellen aanschaf, maar deelneemt aan een kennis en innovatieprogramma.
- U geeft in uw beantwoording aan dat Defensie de mogelijkheden verkent van deelname aan programma's in de ontwikkeling van onbemenste systemen binnen en buiten Europa in het MOBIUS project.
- Het Amerikaanse CCA-programma ontwikkelt de software in een open architectuur. Defensie behoudt de mogelijkheid om in samenwerking met de Nederlandse en Europese kennisinstellingen en industrie software te ontwikkelen conform Nederlandse dan wel Europese standaarden. Deze software is mogelijk toepasbaar in toekomstige Europese initiatieven waar open architectuur wordt toegepast.

Toelichting

- Op 19 maart j.l heeft u de Kamer geïnformeerd over het voornemen tot ondertekening van de LOA (Kamerstuk 36592 nr.60).
- Op 19 december 2025 heeft u op verzoek van de Kamer toelichting gegeven op de intentie om deel te nemen aan het CCA-programma van de Amerikaanse Luchtmacht (ondertekening LoI op 16 oktober jl.).
- Parallel aan de beantwoording van deze feitelijke vragen, loopt de beantwoording van de schriftelijke vragen over hetzelfde onderwerp die op 23 maart jl. door het lid Dassen (Volt) en het lid Jagtenberg (D66) zijn ingediend.
- De feitelijke vragen vertonen veel overeenkomsten met de eerder gestelde schriftelijke vragen, hoewel er op onderdelen meer detail wordt gevraagd. Hieraan kan in sommige gevallen alleen op vertrouwelijke wijze invulling worden gegeven, vanwege de commerciële vertrouwelijkheid van de overeenkomsten en de afspraken hierover.

Financiële overwegingen

Er zijn geen financiële consequenties. Er is budget beschikbaar gemaakt om te kunnen deelnemen aan het CCA programma.

Datum
7 april 2026

Onze referentie
MINDEF20260027406

Juridische overwegingen

Er zijn geen bijzondere juridische aspecten aan de orde.

Communicatie

Communicatie bereidt geen communicatie voor.

Overweging Uitvoering

In de uitvoering moet rekening worden gehouden met de informatiebehoefte van de Kamer voorafgaand aan eventuele vervolgstappen in dit specifieke kennis en innovatieprogramma.

Informatie die niet openbaar wordt gemaakt

De persoonsgegevens van de steller en de ondertekenaar worden gelakt vanwege bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

DE PLAATSVERVANGEND DIRECTEUR-GENERAAL BELEID

_____
_____